

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Departementaal-vertrouwelijk
Duiding Maatschappelijke impact
COVID-19 (nr.18)

Maandag 25 januari 2021
Geactualiseerd tot 9:30 uur

Kerneenheid
Analyse

Duiding

- De avondklok en andere aanscherpingen zijn vanaf zaterdagavond op de meeste plaatsen in Nederland nageleefd. In diverse plaatsen waren echter ook erupties van protesten die gepaard gingen met geweld. [redacted] sprak van 'een intensiteit die de laatste jaren niet meer had plaatsgevonden'. De openbare ordeproblematiek in onder meer Urk, Eindhoven en Amsterdam wijzen op onvrede met de nieuwe maatregelen, maar tevens op personen die gebruik maken van de gelegenheid om op gewelddadige wijze de confrontatie met de politie te zoeken, mogelijk uit verveling en als uitlaatklep. Deze laatste groep, die niet ideologisch gemotiveerd is, lijkt bij de ongeregelde heden rond de avondklok de overhand te hebben.
- Het is moeilijk in te schatten of de protesten en ongeregelde heden de komende weken (de avondklok geldt in ieder geval tot 9 februari) blijven plaatsvinden. De politievakbond schat in dat het nog enkele weken kan aanhouden, zolang de avondklok geldt. Eerdere 'demonstratiegolven', bijvoorbeeld de BLM-demonstraties van afgelopen zomer (hoewel minder gewelddadig) en de persistente coronaprotesten rond de invoering van de 'Spoedwet' in oktober laten zien dat demonstraties rond specifieke thema's enkele weken kunnen voortduren. Mogelijk kunnen echter de gerichte arrestaties de intensiteit van de acties wegnemen en was er sprake van een "weekendeffect" dat zich mogelijk niet doordeweeks gaat voordoen. Hoe dan ook blijkt dat het coronaprotest door de avondklok voorlopig een nieuwe impuls heeft gekregen.
- Opnieuw werd het diverse journalisten van de NOS op sommige plekken, zoals in Urk, dit weekend onmogelijk gemaakt hun werk te doen, wat eveneens gepaard ging met geweld (pepperspray) en intimidatie. Het afgelopen jaar waren er al diverse incidenten gericht tegen journalisten van de publieke omroep, die personen met anti-overheidssentimenten associëren met een corrupte elite.
- De planning van de vaccinaties in Nederland leidt vanwege leveringsproblemen vooral onder hoogleraren tot de nodige discussies omtrent het effect van de werking van de vaccinatie in het geval van een uitgestelde tweede injectie.

5.1.2e

Situatiebeeld

Draagvlak voor de maatregelen

- Het beeld op straat was na de ingang van de avondklok afgelopen zaterdag avond overwegend rustig. Bij de controles die avond en in de nacht had 80 procent de juiste papieren bij zich; er werden in het hele land 3.600 boetes uitgeschreven voor niet naleving.
- Er wordt op sociale media veelvuldig gesproken over de avondklok. De reacties zijn grotendeels negatief, ook in reactie op neutrale nieuwsberichten. 'Weg met de vrijheid' en 'totalitaire dictatuur!', passeren de revue. De focus lijkt zich te hebben verschoven van vragen over de nut en noodzaak van de avondklok naar het recht om te demonstreren en de (gewelddadige) rol die politie/ME hierin speelt. Vreedzame demonstranten zouden in een kwaad daglicht worden gezet door inzet 'romeo's', undercoveragenten die het geweld zouden hebben uitgelokt door de betogers te provoceren. Men vreest dat naarmate er meer en langer beperkingen gelden, er meer massale rellen, vandalisme en plundering zullen plaatsvinden. De rellen worden veelal afgekeurd maar er bestaat ook onbegrip over het optreden van de politie dat te gewelddadig zou zijn.
- Niet alle virologen hebben geloof in de onderbouwing en effectiviteit van de avondklok. Hoogleraar moleculaire virologie, Ron Fouchier (EUR) is er allerminst van overtuigd dat de Britse en andere mutaties voor een zwart scenario in Nederland gaan zorgen. "Dat een variant de overhand krijgt, wil niet zeggen dat ze ook besmettelijker is," aldus Fouchier. Het bewijs dat daarvoor wordt geleverd is niet overtuigend, en als basis voor de huidige aanscherpingen dan ook te zwak.
- Het voorschrift van één persoon per dag is voor velen een moeilijke of onwerkbare maatregel. Bijvoorbeeld in geval van een bezoekregelingen voor kinderen van gescheiden ouders, of opa's en oma's die gewend zijn met zijn tweeën op te passen om werkende ouders te ontlasten. Er zijn er die om die reden zeggen zich niet aan de maatregel te houden. Zo'n algemene maatregel gaat schuren, mensen rekken de normen van naleving langzaam maar zeker op en maken de regels vloeibaarder.
- Werkgevers zijn deels debet aan de gebrekkige naleving van het thuiswerkadvies. In ruim een kwart van de gevallen waarin werknemers thuis kunnen werken, vragen zij hen toch om naar de werklocatie te komen, bleek uit een enquête van CNV. FNV, die over deze praktijk ook meldingen binnenkrijgt, pleit nu voor een thuiswerkrecht. Volgens Google-gegevens ligt het werkverkeer nu hoger dan tijdens de eerste lockdown: 30 tot 40 procent onder het normale niveau (was 50 procent). VNO-NCW en MKB-Nederland benadrukken dat merendeel van de werkgevers zich wel aan de regels houdt.
- In de Volkskrant staat een onthullende long read waarin vijf OMT-leden afgelopen jaar werden gevolgd. Er blijkt veel interne discussie en onvrede te bestaan binnen het OMT. Meerdere leden overwogen op te stappen. [redacted]

wordt bewonderd maar ook bekritiseerd: zou te dicht tegen politiek aanzitten. Leden volden zich niet vrij om mening te uiten, mede door de tijdsdruk is dit vaak niet mogelijk. Het artikel kan het beeld van een onafhankelijk OMT schaden.

- De extra steunmaatregel voor ondernemers wordt door veel ondernemers gezien als een "schijngebaar" omdat verschillende branches hier nog steeds geen aanspraak op kunnen maken. De ondernemers die er recht op hebben, zeggen dat de nog toekomstige steun te laat komt.
- Een onvoldoende beveiligde database van een grote coronatestaanbieder leidde ertoe dat Nieuwsuur medische en persoonlijke gegevens van tienduizenden mensen kon inzien. In de data van het bedrijf U-Diagnostics vonden we gegevens van onder meer vakantiegangers, werknemers van Ahold en honderden militairen. Ook tientallen huisartsenpraktijken gebruiken de testservice.
- Mensen die met het coronavaccin van Pfizer/BioNTech worden gevaccineerd, zullen hun tweede injectie straks ongeveer twee weken later ontvangen dan wordt aangeraden. Die moet nu 35 tot 42 dagen na de eerste prik worden gegeven. Volgens van het Amsterdam AMC is het verantwoord om de tweede prik iets later te geven. "Die tweede prik is heel belangrijk, maar een aantal weken later maakt niet heel veel uit." Volgens moet het niet een half jaar duren, dat is te lang.
- De schadelijke (langetermijn-)impact van de coronamaatregelen op kinderen en jongeren is momenteel een veel genoemd aspect in oordeelsvorming van experts, sectorwerkers en -vertegenwoordigers. Voor de toename van leerachterstanden, ongelijkheid, mentale problemen, eetstoornissen, kindermishandling, etc. is geen 'dashboard'. Worden ze wel voldoende meegewogen in de besluitvorming? Juist voor deze sociale gevolgen zouden ook sociale steunmaatregelen getroffen moeten worden, zoals er voor ondernemers economische steunpakketten zijn.
- Het tempo waarin Nederland, na een trage start, vaccineert, wordt door menigeen als te laag beoordeeld: als het in het huidige tempo doorgaat, wordt het niks, aldus (EUR); "Nederland kan geen volume maken" (Gezondheidsraad); NL steekt schril af bij VK waar "Iedereen die kan prikken, prikt" (opinie, NRC). Daar komt nu de tegenvaller bij van de productieproblemen van het 'Oxford-vaccin' (AstraZeneca) waardoor Nederland dit kwartaal meer dan de helft minder doses van dit vaccin krijgt (1,8 miljoen in plaats van 4,5 miljoen). 5.1.2e

Maatschappelijk ongenoegen

- Op diverse plaatsen in Nederland waren er na de invoering van de avondklok ongeregelheden die gepaard gingen met geweld. sprak van een intensiteit die de politie de laatste jaren niet meer gezien heeft. Het ging om onrust in: 5.1.2e
 - In Urk op eerste avond van de avondklok. In het havengebied van Urk zorgden tientallen protesterende en rellenende jongeren op zaterdagavond (23/01/21) na 21:00 uur voor onrust. Ze staken onder meer een coronateststraat in brand. De burgemeester vaardigde een noodbevel uit. In Urk is het eerder (in december 2020) meerdere avonden onrustig geweest.
 - Ook in het Limburgse Stein zorgen honderd jongeren die de avondklok negeerden op zaterdagavond (23/01/2021) voor onrust, onderwijl leuzen scanderend als "dictatuur!"; de ME moest worden ingezet. Op zondag was het er opnieuw onrustig (zie hieronder).
 - In Rotterdam demonstreerden op zaterdagavond een vijftigtal mensen tegen de avondklok; om 21:00 uur werd de demonstratie door handhavers beëindigd (ANP).
 - Bij een verboden demonstratie tegen coronamaatregelen op het Museumplein in Amsterdam waren zondag circa 1.500 aanwezig. Na het negeren van oproepen om het plein te verlaten, trad de politie stevig op en verdreef de mensen van het plein met inzet van ME, waterkanon en honden. Daarbij werd met straatstenen en vuurwerk naar de ME gegooid. Circa 190 mensen werden aangehouden. De initiatiefnemer van deze actie, (Nederland in Verzet), had de actie van de voren gemunt als "koffiedrinken" op het Museumplein. De gemeente had vooraf aanwijzingen dat personen met wapens naar de demonstratie zouden komen die bereid zijn om geweld te gebruiken. De ambtswoning van Burgemeester Halsema wordt extra beveiligd. 5.1.2e
 - Bij een verboden demonstratie tegen coronamaatregelen in Eindhoven richtten afgelopen zondag relschoppers, nadat de politie de demonstratie had beëindigd, vernielingen aan, plunderden ze winkels (op en rond het station), en staken auto's in brand. ME'ers werden met messen, vuurwerk, molotovcocktails, stenen, golfballen bekogeld. 55 mensen werd gearresteerd. Geweld plegen, en niet het uiten van meningen, was volgens de plaatselijke driehoek vanaf het begin het doel; het betrof "crimineel gedrag". Een demonstratie van anti-islam beweging Pegida op diezelfde dag was ook van tevoren door de gemeente verboden.
 - Op zondagavond zijn rond het ingaan van de avondklok in nog meer dan tien gemeenten rellen uitgebroken. Dat gebeurde onder meer in Den Haag, Tilburg, Breda, Oosterhout, Enschede, Venlo, Roermond Helmond, Arnhem, Apeldoorn en Stein. In Enschede werd daarbij ook het Medisch Spectrum Twente (MST) bekogeld. De ME kwam op meerdere plekken in actie; in het Limburgse Stein moest de marechaussee eraan te pas komen. Voorzitter van het Veiligheidsberaad, Hubert Bruls, spreekt van "coronahooligans".
- De Nederlandse Politiebond is bang dat de onrust van afgelopen dagen een voorbode is geweest voor de komende dagen en weken (bij monde van). Voorafgaand aan de ingangsdatum van de avondklok had van de Nederlandse Politiebond al voorspeld dat jongeren zich tegen de avondklok gaan verzetten,

omdat ze het niet met de maatregel eens zijn. Hij baseerde zich op informatie van jongerenwerkers en politiemensen. "Op internet zijn er oproepen om in weerwil van de avondklok toch samen te komen," aldus [REDACTED].

- Corona-activisme leidt (wederom) tot bedreiging en intimidatie van journalisten. Journalisten (van NOS) zijn door corona-activist [REDACTED] bedreigd in een video op Instagram waarin [REDACTED] hen aanraadt te "vluchten uit Nederland" omdat hen iets zal worden "aangedaan". De NOS heeft aangifte gedaan. Volgens [REDACTED] is er sprake van een zwarte lijst met journalisten. [REDACTED] wil ook een 'militia' formeren van 'strijders die het Nederlandse volk/demonstranten willen beschermen tegen excessief politiegeweld en framing". In Tilburg werd afgelopen zondagavond (24/01/21) bij rellen een verslaggever van het Brabants Dagblad met stenen bekogeld, achterna gezeten, en ingesloten door een groep van zo'n vijftien man. In Urk werd door een groep jongeren een cameraploeg van de NOS met pepperspray bespoten. Dat gebeurde toen deze cameraploeg opnames maakte van de op zaterdag in brand gestoken teststraat. 5.1.2e
- [REDACTED] heeft na verloop van de demo in Amsterdam meerdere berichten en een video op Facebook geplaatst. [REDACTED] zegt expliciet het geweld niet goed te keuren maar begrip te hebben voor (de frustratie van) die mensen. De meningen hierover op sociale media zijn verdeeld; van 'asociaal volk' en 'treurig' tot complottheorieën over 'romeo's'. Er is overwegend begrip voor het demonstreren (opkomen voor de vrijheid en rechten) maar men is er overwegend faliekant tegen dat een demo gepaard gaat met plundering, brandstichting en rellen. 5.1.2e